

9.10.2025

Valtioneuvoston päätös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hakemukseen lisärahoituksesta vuodelle 2025

Asia

Varsinais-Suomen hyvinvointialue on 4.7.2025 hakenut hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021), jäljempänä *rahoituslaki*, 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta riittävien peruspalveluiden turvaamiseen 150 miljoonaa euroa vuodelle 2025. Haetun lisärahoituksen määrää tarkennettiin 3.9.2025 päivityksessä hakemuksessa 157 miljoonaan euroon.

Valtiovarainministeriö on 11.8.2025 asettanut valmisteluryhmän käsittelemään Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lisärahoitushakemusta. Valmisteluryhmän tehtävä on rahoituslain 11 ja 26 §:n mukaisesti arvioida Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hakeman lisärahoituksen myöntämisen edellytyksiä sekä mahdollisesti tarvittavan lisärahoituksen määrää ja hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Valmisteluryhmän toimikausi oli 13.8.2025–30.9.2025 ja sen muistio valmistui 25.9.2025.

Valmisteluryhmässä ministeriöt olivat yksimielisiä siitä, ettei alueella ole vuodelle 2025 oikeutta lisärahoitukseen. Varsinais-Suomen hyvinvointialue perusteli lisärahoituksen tarvetta sillä, että palvelut vaarantuisivat erityisesti loppuvuonna 2025, jos alueen tulee varautua hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 115 §:ssä edellytetyllä tavalla alijäämän kattamiseen vuoden 2026 loppuun mennessä.

Rahoituslain 26 §:n mukaan valtioneuvosto päättää lisärahoituksesta valtiovarainministeriön esityksestä, joka pohjautuu edellä mainittuun ministeriöiden ja hyvinvointialueen yhteiseen valmisteluun. Päätösesitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön kanssa.

Päätös

Valtioneuvosto on tänään yleisistunnossaan päättänyt hylätä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hakemuksen lisärahoituksesta vuodelle 2025 rahoituslain 11 §:n perusteella, koska ei ole osoitettu, että rahoituksen taso vuonna 2025 vaarantaisi mainitussa pykälässä tarkoitettulla tavalla perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien

pelastustoimen palvelujen järjestämisen alueella ottaen huomioon myös hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät.

Perustelut

1. Sovellettava lainsäädäntö

Rahoituslain 11 §:n mukaan, jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada rahoituslain 2–4 luvussa säädetyn lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi (*lisärahoitus*) ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät. Lisärahoitusta koskevaan päätökseen voidaan ottaa palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja. Lisärahoitus myönnetään valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Rahoituslain 26 §:ssä säädetään lisärahoituksen myöntämisestä. Valtiovarainministeriö asettaa lisärahoitusta koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lisärahoituksen edellytyksiä, tarvittavan lisärahoituksen määrää sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Lisärahoitus on osa yksittäiselle hyvinvointialueelle kyseiselle varainhoitovuodelle maksettavaa yleiskatteellista rahoitusta ja lisärahoitus turvaa varainhoitovuoden rahoituksen tason siinä tilanteessa, jossa rahoitus ei muutoin olisi riittävä perusoikeuksien turvaamiseen kytkettyjen palvelujen järjestämiseen. Lisärahoituksen myöntäminen liittyy siten nimenomaan kyseessä olevan varainhoitovuoden rahoituksen tason riittävyyden arviointiin. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös alueen mahdollisuuksiin tehdä omia toimenpiteitä rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi. Jos rahoituksen tason todetaan uhkaavan vaarantaa perusoikeuksiin liittyvien palvelujen järjestämisen alueella, liitetään alueelle myönnettävään lisärahoitukseen ehtoja, joilla palveluiden järjestäminen ja niihin tarvittava rahoitus jatkossa voidaan turvata.

Rahoituslain 11 §:n perustelujen (HE 241/2020 vp, s. 945) mukaan lisärahoituksen tarpeen arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon, jossa hyödynnetään hyvinvointialueiden ohjausprosessissa saatua tietoa sekä muuta ajantasaista tietoa hyvinvointialueen taloudesta ja toiminnasta. Arviointiperusteina ovat muun

muassa palveluiden saatavuuden toteutunut kehitys, arviot saatavuuden ongelmista ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksista toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia sekä hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne.

Lisärahoituksen tarpeen arvioinnissa tarvittavaa tietoa saadaan rahoituslain 11 §:n perustelujen (HE 241/2020 vp, s. 945) mukaan eri lähteistä. Arvioinnissa käytettäviä hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien järjestämistä ja taloutta koskevia tietoja saadaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021), pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) ja hyvinvointialueesta annetun lain perusteella ohjaus- ja neuvotteluprosesseissa sekä hyvinvointialueesta annetun lain perusteella hyvinvointialueiden toimittamista taloustiedoista (tilinpäätös-, osavuosikatsaus- ja kustannustiedot). Myös muuta hyvinvointialueiden talouden ja palvelujärjestelmän tilaa kuvaavaa, objektiivisesti arvioiden perusteltavissa olevaa tietoa, voidaan hyödyntää arvioinnissa.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 17/2021 vp, s. 24, PeVL 15/2018 vp, s. 24) on pitänyt hyvinvointialueen oikeutta lisärahoitukseen merkityksellisenä suhteessa hyvinvointialueiden rahoitusperiaatteen toteutumiseen sekä valtion viimekätiseen velvollisuuteen turvata perusoikeuksien toteutuminen. Perustuslain mukaiseen perusoikeuksien toteuttamisveloitteeseen kuuluu valtion vastuu huolehtia siitä, että perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitetuilla alueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään (PeVL 26/2017 vp, s. 22, ks. myös PeVL 10/2015 vp ja PeVL 37/2009 vp). Budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten palvelujen saatavuutta (PeVL 26/2017 vp, s. 22–22, ks. myös PeVL 20/2004 vp, PeVL 63/2014 vp, PeVL 19/2016 vp). Sosiaali- ja terveyspalveluissa rahoitusperiaatteen merkitystä korostaa perustuslain 19 §:n 3 momentin ja 22 §:n mukainen turvaamisvelvollisuus. Ratkaisevassa asemassa hyvinvointialueille osoitettujen tehtävien asianmukaisen hoitamisen turvaamisessa on nimenomaan valtion rahoituksen riittävyys ja sen oikea kohdentaminen (PeVL 15/2018 vp, s. 21). Hyvinvointialueen rahoituksen riittävyyden ja perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisten oikeuksien turvaamisen kannalta merkityksellistä on, että lisärahoituksen saamiseen on edellytysten täytyessä oikeus, eikä myöntäminen riipu tältä osin valtioneuvoston harkinnasta (PeVL 17/2021 vp, s. 24).

Rahoituslain 11 §:n perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 944–945) todetaan, että perustuslain mukainen rahoitusperiaate tässä yhteydessä viittaa erityisesti siihen, että voimavarojen on annettava mahdollisuudet saada lain mukaisesti perustellun tarpeen mukaisesti riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut. Voimavarojen riittävyyttä tulee tällöin arvioida viime kädessä yksilöiden tarpeen, eikä keskimääräisen väestön perusteella.

Lisärahoituksen tarpeen arvioinnissa voidaan kuitenkin päätyä myös siihen, että alueen rahoituksen todetaan olevan riittävä. Rahoituslain 11 §:n perustelujen

(s. 946) mukaan, jos olisi arvioitavissa, että esille tuodut ongelmat eivät johdu siitä, että hyvinvointialueen rahoituksen taso lähtökohtaisesti olisi liian alhainen, vaan hyvinvointialue pystyisi omilla päätöksillään turvaamaan palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueita tulisi ohjata toteuttamaan valtion ja hyvinvointialueiden ohjaus- ja neuvotteluprosessissa todettuja hyvinvointialueilla toteutettavissa olevia kustannusten hallinnan kannalta välttämättömiä toimenpiteitä ja muita mahdollisia toimenpiteitä.

Koska rahoituslaissa säädettyjen lisärahoituksen myöntämisperusteiden mukaan lisärahoitus on tarkoitettu kuluvan vuoden palvelujen rahoituksen turvaamiseen, sitä ei myönnetä myöskään edellisten vuosien alijäämän kattamiseen. Jos hyvinvointialue ei saa katettua alijäämää hyvinvointialueesta annetun laissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä käynnistää arviointimenettelyn.

Oikeuskanslerin päätöksessä 23.4.2025 hyvinvointialueiden talousnormiston ja järjestämisvastuuta määrittävän lainsäädännön välisestä ristiriidasta (OKV/3069/10/2024) todetaan (s. 25 ja 28) lainsäädännön perusteella olevan selvää, että lisärahoitus on selkeästi tarkoitettu ensisijaiseksi menettelyksi tilanteessa, jossa rahoituksen taso vaarantaa palveluiden järjestämisen perusoikeuksien toteuttamisen turvaavalla tavalla ja lisärahoituksen hakeminen on alueen ensisijainen keino rahoituksen riittävyyden vaarantaessa perustuslaissa ja laissa edellytetyt palvelut. Oikeuskansleri toteaa päätöksessä (s. 25–26), että yleisellä tasolla valtion velvollisuus on huolehtia siitä, että hyvinvointialueille annettava rahoitus on riittävää, ja hyvinvointialueiden velvollisuus on huolehtia siitä, että palveluja ei jätetä järjestämättä. Ei voida kuitenkaan välttyä siltä, että hyvinvointialueiden voi olla välttämätöntä priorisoida ja karsia joidenkin palvelujen osalta joitakin toimintoja siltä osin kuin lainsäädäntö jättää palveluiden järjestäjälle harkintavaltaa. Epäselvässä tilanteessa hyvinvointialueen on lisärahoitusta hakiessaan selvittäessään hakemuksensa perusteita pyrittävä osoittamaan, mitä sellaisia keinoja alueella käytännössä olisi käytettävissään taloutensa tasapainottamiseksi ja alijäämänsä kattamiseksi, jotka eivät vaaranna perusoikeuksia. Toisaalta valtioneuvoston päättäessä asiasta on asiaa valmistelevalle ministeriöllä selvittämisvelvollisuus ja päätöksen osalta perusteluvelvollisuus.

2. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lisärahoituksen edellytysten arviointi valmisteluryhmässä

Varsinais-Suomen hyvinvointialue on hakenut lisärahoitusta 157 miljoonaa euroa vuodelle 2025. Hyvinvointialue viittasi hakemuksessaan edellä mainittuun oikeuskanslerin 23.4.2025 antamaan päätökseen, jonka mukaan hyvinvointialueella on rahoituslain mukaisesti ensisijaisena keinona hakea lisärahoitusta, jos rahoitus ei riitä laissa edellytettyjen palvelujen toteuttamiseen.

Alueen lisärahoitushakemuksen mukaan hyvinvointialueen rahoituksen taso vaarantaa palvelujen järjestämisen perusoikeuksien toteuttamisen turvaavalla tavalla. Hyvinvointialueen mukaan palveluita ei voida jättää lainvastaisella tavalla hoitamatta hyvinvointialueen taseeseen vuosina 2023–2024 kertyneen alijäämän (266 miljoonaa euroa) kattamiseksi hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:n mukaisesti vuoden 2026 loppuun mennessä. Hyvinvointialueen mukaan sen talouden todellinen sopeutustarve vuodelle 2026 on yhteensä noin 195 miljoonaa euroa, josta hyvinvointialueen talousarviossa ja -suunnitelmassa 2026–2028 vuodelle 2026 on asetettu noin 45 miljoonan euron sopeutustavoite. Alijäämien kattaminen lain edellyttämässä ajassa vaatisi näin ollen haettua lisärahoituksen määrää vastaavan lisäsopeutuksen. Tämä johtaisi laskennallisesti sellaisiin henkilöstön vähennystarpeisiin, jotka vaarantaisivat perustuslain mukaisten sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastuspalvelujen järjestämisen alueella, estäisivät aluetta korjaamasta palveluiden toteutukseen jo nykyisin liittyviä puutteita tai vaikeuttaisivat osaltaan hyvinvointialueen toiminnan kehittämisen kannalta välttämättömien muutosten toteuttamista. Lisärahoituksen myötä toimintaa pystyttäisiin sopeuttamaan hallitummin.

Valmisteluryhmä arvioi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lisärahoituksen edellytyksiä vuonna 2025. Arviointiperusteina olivat rahoituslain esitöiden mukaisesti muun muassa palveluiden saatavuuden toteutunut kehitys, arviot saatavuuden ongelmista ja alueen mahdollisuuksista toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia sekä hyvinvointialueen taloudellinen tilanne.

Valmisteluryhmä tarkasteli alueen palvelujen järjestämistä toiminta- ja taloustietojen perusteella hyödyntäen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Valtiokonttorin tietopohjaa, THL:n tekemää arviointia, valvontaviranomaisten selvityksiä ja päätöksiä sekä alueen toimittamaa selvitystä. Pelastustoimen osalta hyödynnettiin lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO:n tietopohjaa, sisäministeriön tekemiä vuosittaisia selvityksiä, Lounais-Suomen aluehallintoviraston asiantuntija-arvioita sekä sisäministeriön ja aluehallintovirastojen vuoden 2025 aikana tehdyn tietopyynnön vastauksia.

2.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Valmisteluryhmän arvion mukaan kokonaisuutena arvioiden **terveyspalvelut** eivät ole vaarantuneet Varsinais-Suomen hyvinvointialueella. Alueella ei kaikilta osin kuitenkaan toteudu pääsy hoidon tarpeen arviointiin ja kiireettömään hoitoon lain enimmäisaikojen puitteissa perusterveydenhuollossa. Hoitoon pääsyssä perusterveydenhuoltoon on myös eroja alueen sisällä.

Erikoissairaanhoidossa kiireettömään hoitoon pääsyn kuuden kuukauden enimmäisaika ylittyy muutamilla erikoisaloilla. Kiireelliseen hoitoon pääsy ja pääosalla erikoisaloista hoitotakuun määrääjat toteutuvat hyvin. Myös

kiireettömään hoitoon pääsyn tilanne on alueella korjaantumassa monilla erikoisaloilla, eli trendi on ollut hyvä ja hoitoon pääsyä odottavien potilaiden määrä on laskenut. Haasteita aiheuttaa osin myös osaavan henkilöstön heikko saatavuus.

Valvira on määrännyt, että alueen tulee järjestää kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsy lainmukaiseksi 31.3.2025 mennessä. Alue on pystynyt parantamaan tilannetta, mutta kyseisenä määräaikana ei ollut saavutettu vielä täysin lainmukaista tilannetta. Kesäkuussa Valvira on ilmoittanut antavansa alueelle mahdollisuuden antaa lisäselvitys asiassa ja tämän perusteella harkitsee myös uhkasakkoa. Alueen mukaan lainmukaisessa tilanteessa oltaisiin viimeistään alkuvuodesta 2026. Alue arvioi tästä aiheutuvan kustannuksen laskennallisesti 8,9 miljoonaksi euroksi, josta vuodelle 2025 kohdentuisi arviolta noin kaksi kolmasosaa.

Ensihoitopalvelujen riittävien palvelujen vaarantumisesta alueella ei ole havaittu.

Alueella terveydenhuollon palveluverkko on tiheä ja palveluyksiköissä on kattava palveluvalikoima. Osaan toimipaikoista ei saada rekrytoitua henkilökuntaa, mikä heikentää palvelujen saatavuutta niissä. Toimipaikat sijaitsevat osin epätarkoituksenmukaisesti (esimerkiksi vuodeosastot) eivätkä mahdollista optimaalista henkilöstön käyttöä tai tehokkaita toimintamalleja. Lisäksi tilat ovat osin erittäin huonokuntoisia. Vuoteen 2026 ulottuvan palveluverkkopäätöksen toimeenpano on loppusuoralla. Optimoituun palveluverkkoon ei ole vielä päästy, ja kuntapainotus näkyy edelleen palveluverkkoa koskevassa päätöksenteossa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella **ikäntyneiden palvelut** ovat valmisteluryhmän arvion mukaan palvelutarpeeseen nähden kohtuullisella tasolla, eivätkä ole vaarantuneet. Palvelut on myös pystytty tarjoamaan lainsäädännön edellyttämässä ajassa. Alueella ongelmana on erityisesti ikäntyneiden jatkohoidon saatavuus sekä erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastojen ruuhkautuminen asumispalveluihin ja kotihoitoon odottavien potilaiden vuoksi. Ongelmaa ei voi ratkaista muutoin kuin tulosalueiden yhteistyönä kehittämällä ikäihmisten palveluketjua. Palveluketjun optimoiminen edellyttäisi rahoituksen ja henkilöstön siirtämistä ikäihmisten palveluihin.

Aluehallintovirasto on antanut alueelle huomautuksen (LSAVI/18704/2023) vastaisen varalle siitä, että järjestämislain jatkohoitopalvelua koskevien veloitteiden tulee toteutua. Lisäksi eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut ratkaisun (EOAK/4553/2024) ympärivuorokautisen palveluasumisen järjestämisestä Varsinais-Suomen hyvinvointialueella. Tutkinta oli jatkoa aluehallintoviraston päätökselle koskien Turun yliopistollista keskussairaala (Tyks) ja iäkkäiden palveluja. Ratkaisussa todettiin, että hyvinvointialue on menetellyt lainvastaisesti ja virheellisesti ympärivuorokautisen palveluasumisen järjestämisessä, kun iäkkäät henkilöt ovat joutuneet odottamaan

ympäri vuorokautista palveluasumista yli kolme kuukautta ilman erityistä perustetta.

Alueelta saadun selvityksen mukaan edellä todettuja epäkohtia on pyritty ratkaisemaan. Hyvinvointialue on ostanut viime vuonna 150 ympärivuorokautisen palveluasumisen lisäpaikkaa. Tämä on tarkoittanut noin kymmenen miljoonan euron lisäkustannuksia vuodessa nykyisellä puitesopimuksen hintatasolla. Lisäksi kuluvana vuonna on jo ostettu 54 ylimääräistä paikkaa, josta aiheutuu noin 3,5 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset nykyisellä puitesopimuksen hintatasolla. Alueelta saadun tiedon mukaan tällä hetkellä sairaalassa odottaa ympärivuorokautiseen palveluasumiseen 87 asiakasta, joille on tehty palvelutarpeen arviointi. Kustannus lisäpaikkojen osalta olisi noin 5,6 miljoonaa euroa vuodessa. Myönteisen palvelupäätöksen saaneiden henkilöiden osalta palvelut saadaan toimeenpantua lain mukaisessa ajassa (enintään 3 kuukaudessa asian vireille tulosta), eli vaikka asiakkaita odottaa oikeaa palvelua epätarkoituksenmukaisissa paikoissa, palvelut saadaan järjestettyä lainsäädännön mukaisissa määräajoissa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen **vammaispalveluissa** ei valmisteluryhmän arvioinnin mukaan ole havaittavissa merkkejä vaarantumisesta. Myöskään valvontaviranomaiset eivät ole havainneet merkittäviä epäkohtia vammaispalvelujen saatavuudessa tai laadussa, eikä niitä ole noussut esiin omavalvonnassa. Alueen arvion mukaan vammaispalvelujen palvelutarpeen arviointeja ei kuitenkaan kyetä tekemään lakisääteisessä ajassa ja talousarviossa kokonaisuutena vammaispalveluihin kohdistetut määrärahat ylittyvät kuluvana vuonna noin seitsemällä miljoonalla eurolla.

Työikäisten sosiaalipalveluissa Varsinais-Suomen hyvinvointialue ei ole kyennyt järjestämään toimeentulotukipalvelua tai palvelutarpeen arvioita lakisääteisessä määräajassa kevään 2025 aikana. Toimeentulotukihakemuksista jäi käsittelemättä lain edellyttämässä määräajassa huomattava osuus, esimerkiksi maaliskuussa 2025 noin 25 prosenttia. Toimeentulotuen käsittelyajat ovat kuitenkin parantuneet kesällä 2025.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen **mielenterveys- ja päihdepalveluille** vuoden 2025 talousarviossa kohdennetut varat ylittyvät alueen ennusteen mukaan merkittävästi eli kymmenellä miljoonalla eurolla. Myös Lounais-Suomen aluehallintovirasto on 28.8.2025 päivätysssä päätöksessään antanut alueelle huomautuksen vastaisen varalle siitä, että päihdeitä käyttäville asiakkaille ja mielenterveyskuntoutujille tulee myöntää heidän palvelutarvettaan vastaavat palvelu-, hoito- ja kuntoutuskokonaisuudet. Päätöksen mukaan päihdekuntoutuksen järjestäminen ei ole kaikilta osin toteutunut lain mukaisesti.

Varsinais-Suomen **lasten, nuorten ja perheiden lakisääteisten palvelujen** vaarantumisesta ei ole alueella merkkejä.

2.2. Pelastustoimen järjestäminen

Valmisteluryhmän arvion mukaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelut ovat vuonna 2025 toteutuneet pääosin lainsäädännön mukaisesti.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto on pelastustoimen valvonnassaan havainnut, että alueen pelastustoimen palvelutasossa esiintyy pelastustoimen järjestämislain 18 §:n mukaisia huomattavia epäkohtia pelastustoiminnan toimintavalmiusajan riskiruutukohtaisissa toteutumissa seitsemässä riskiruudussa. Toimintavalmiuden puutteita on korjattu tilapäisillä ratkaisuilla vuoden 2025 aikana ja korjauskehotus on huomioitu alueen investointisuunnitelmissa.

Alueen pelastustoiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn tai väestönsuojeluun varautumisen palveluiden saatavuudessa ei ole kokonaisuudessaan havaittu merkittäviä puutteita. Pelastustoimella on käynnissä useita kehittämistoimia palveluiden laadun ja tehokkuuden parantamiseksi.

2.3. Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne vuonna 2025

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen talous oli vuosina 2023–2024 selvästi alijäämäinen. Alijäämä on kertynyt yhteensä noin 266 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 talousarvio on laadittu noin 55 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi.

Vuoden 2025 tilinpäätösennusteen perusteella Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toimintakulut kasvaisivat noin 2,63 miljardiin euroon. Toimintakulujen kasvu edellisvuodesta olisi 4,0 prosenttia, mikä on nopeampaa kuin maassa keskimäärin (3,2 prosenttia) ja selvästi nopeampaa kuin alueen kustannusten kasvu vuonna 2024 (2,6 prosenttia). Toimintatuotot kasvaisivat noin 409 miljoonaan euroon (kasvua 3,0 prosenttia). Kasvu selittyy asiakasmaksujen korotuksilla. Toimintakate on näin ollen noin –2,22 miljardia euroa. Alueen saama valtion rahoitus kasvoi huomattavasti vuodelle 2025 johtuen erityisesti jälkikäteistarkistuksesta sekä parantuneesta tarvekertoimesta. Yhteensä rahoitus oli noin 2,33 miljardia euroa ja rahoituksen kasvu edellisvuodesta oli noin 262 miljoonaa euroa (12,7 prosenttia). Tilinpäätösennusteen mukaan vuonna 2025 ylijäämä on edelleen noin 55 miljoonaa euroa.

Alueella toimeenpannaan aktiivisesti tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa, jonka tavoitteena on pysyä sitovassa talousarviossa ja huolehtia syntyneen alijäämän kattamisesta. Alueen maksuvalmius on turvattu, mutta vaatii turvautumista lyhytaikaiseen rahoitukseen loppuvuoden 2025 aikana. Alueella ei ole akuuttia kassakriisiä.

2.4. Kokonaisarvio vuoden 2025 lisärahoitustarpeesta

Valmisteluryhmän arvion mukaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueella sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelut eivät ole vaarantuneet, vaan toteutuvat kuluvana vuonna varsin hyvin. Joiltakin osin palvelujen lainsäädännön mukaisessa toteutumisessa on kuitenkin havaittavissa puutteita, joihin myös valvontaviranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvio ja tilinpäätösennuste on noin 55 miljoonaa ylijäämäinen. Alue on tuonut esille joitakin palveluja koskevia lisämäärärahatarpeita suhteessa talousarvioon, mutta on ottanut ne huomioon tilinpäätösennusteessa. Alue käyttää lyhytaikaista rahoitusta maksuvalmiuden ylläpitämiseksi myös tänä vuonna, mutta alueella ei ole akuuttia kassakriisiä.

Ottaen huomioon alueen vuoden 2025 selvästi ylijäämäisen talousarvion ministeriöiden arvion mukaan alueen rahoituksen taso kuluvana vuonna riittää lakisääteisten palvelujen järjestämisen kustannusten kattamiseen siten, että myös valvontaviranomaisten lakisääteisten palvelujen toteutumisessa havaitsemat puutteet saataisiin käytettävissä olevalla rahoituksella korjattua, siltä osin kuin niissä on kyse rahoituksen tasoon liittyvistä ongelmista. Tällöin voidaan arvioida, ettei kyse ole rahoituslain 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla siitä, että vuotuinen rahoituksen taso vaarantaisi perusoikeuskytkentäisten palvelujen järjestämisen.

Oikeuskansleri on todennut edellä mainitussa ratkaisussaan, että perustuslakiin ja lakiin perustuvia palveluita ei voida jättää lainvastaisella tavalla hoitamatta hyvinvointialueella alijäämän kattamisveloitteen toteuttamiseksi. Tämä tarkoittaa myös sitä, että alueen tulee laatia vuosittain talousarvio siten, että lakisääteisten tehtävien järjestämiseen varataan tarvittavat varat. Hyvinvointialueen tulee tehdä talouden tasapainon saavuttamiseksi sopeutustoimia sen verran kuin on mahdollista ilman, että perustuslaissa jokaiselle turvatut riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut tai pelastustoimen palvelut vaarantuvat lainvastaisella tavalla.

Alueella on todettu olevan vielä käytettävissä keinoja rahoituksen riittävyuden turvaamiseen, kuten palvelurakenteiden ja -verkon uudistamisen kautta saatavat kustannussäästöt. Myös palveluiden integraatiossa on käyttämätöntä potentiaalia, esimerkkinä ikääntyneiden palvelutarpeisiin vastaaminen tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi asiakasmaksuja on edelleen mahdollista joiltakin osin korottaa lainsäädännön enimmäistasolle. Alue on tehnyt paljon välttämätöntä yhteensovittamista ja kehittämistyötä, mutta mahdollisuuksia toimintojen uudistamiseen ja järjeistämiseen on edelleen ja samalla voidaan turvata henkilöstön riittävyttä ja palvelujen saatavuutta alueen eri osissa. Uudistustyön eteenpäin viemisessä korostuu alueelle

hyvinvointialueneuvotteluissa syksyllä 2024 annettu suositus varmistaa poliittinen päätöksentekokyky ja toimiva toimielinrakenne.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue perustelee lisärahoituksen tarvetta sillä, että palvelut vaarantuisivat erityisesti loppuvuonna 2025, jos alueen tulee varautua hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:ssä edellytetyllä tavalla alijäämän kattamiseen vuoden 2026 loppuun mennessä. Koska rahoituslaissa säädettyjen myöntämisperusteiden mukaan lisärahoitus on tarkoitettu kuluvan vuoden palvelujen rahoituksen turvaamiseen, lisärahoitusta ei myönnetä alijäämän kattamiseen. Jos hyvinvointialue ei saa katettua alijäämää hyvinvointialueesta annetun laissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä käynnistää arviointimenettelyn. Alue toteaa, että toteutuessaan valmisteilla oleva lakimuutos alijäämän kattamismääräajan harkinnanvaraisesta pidentämisestä tukisi alueen talouden tasapainottamista palveluja vaarantamatta.

3. Valtioneuvoston arviointi lisärahoituksen edellytyksistä

Valtioneuvosto toteaa, että saatavissa olevien tietojen perusteella asukkaiden perusoikeudet tai lakisääteiset palvelut eivät ole Varsinais-Suomen hyvinvointialueella vaarantuneet riittämättömästä rahoituksen tasosta johtuen. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelut toteutuvat alueella yleisesti varsin hyvin. Joiltakin osin palvelujen lainsäädännön mukaisessa toteutumisessa on alueella havaittavissa puutteita, joihin myös valvontaviranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota.

Alueen talousarvio ja tilinpäätösennuste vuonna 2025 on 55 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Ottaen huomioon selvästi ylijäämäisen talousarvion alueen rahoituksen taso kuluvana vuonna riittäisi lakisääteisten palvelujen järjestämisen kustannusten kattamiseen siten, että myös alueen palvelujen toteutumisessa havaitut, valvontaviranomaisten osoittamat puutteet saataisiin käytettävissä olevalla rahoituksella korjattua, siltä osin kuin niissä kyse on rahoituksen tasoon liittyvistä ongelmista.

Koska valtioneuvoston mukaan on arvioitavissa, että hakemuksessa ja valmisteluryhmässä esille tuodut ongelmat eivät johdu siitä, että hyvinvointialueen rahoituksen taso lähtökohtaisesti olisi liian alhainen, vaan hyvinvointialue pystyisi omilla päätöksillään turvaamaan palvelujen järjestämisen, hyvinvointialuetta ohjataan toteuttamaan toteutettavissa olevia kustannusten hallinnan kannalta välttämättömiä toimenpiteitä ja muita mahdollisia toimenpiteitä.

Hyvinvointialueella on velvollisuus kohdentaa ensisijaisesti yleiskatteellista rahoitusta lakisääteisten palvelujen turvaamiseen. Hyvinvointialueen tulee tehdä talouden tasapainon saavuttamiseksi sopeutustoimia sen verran kuin on mahdollista ilman, että perustuslaissa jokaiselle turvatut riittävät sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut tai pelastustoimen palvelut vaarantuvat lainvastaisella tavalla.

Koska rahoituslaissa säädettyjen myöntämisperusteiden mukaan lisärahoitus on tarkoitettu kuluvan vuoden palvelujen rahoituksen turvaamiseen, lisärahoitusta ei myönnetä alijäämän kattamiseen. Jos hyvinvointialue ei saa katettua alijäämää hyvinvointialueesta annetun laissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä käynnistää arviointimenettelyn.

Muutoksenhaku

Rahoituslain 30 §:n mukaan, jos hyvinvointialue on tyytymätön päätökseen hyvinvointialueen lisärahoituksen myöntämisestä, hyvinvointialueella on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle viranomaiselle oikaisuvaatimus. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Kunta- ja alueministeri

Anna-Kaisa Ikonen

Hallitusneuvos

Eeva Mäenpää